

дозволить на більш високому рівні здійснювати розробку принципів (основних початків) державної політики у сфері охорони здоров'я, якісніше опрацювати питання захисту прав громадян при наданні медичної допомоги, детально визначити правовий статус суб'єктів правовідносин, що виникають у сфері медичної діяльності [10, с. 122-123].

У публічному адмініструванні сферою охорони здоров'я «e-Health» має чітке людиноцентристське спрямування, адже поліпшує якість медичної допомоги та спрощує доступ до медичних послуг. Економічна доцільність можливостей «e-Health» в Україні теж є очевидною, хоча потребує значних витрат при його впровадженні.

Ми переконані, що комплексне реформування системи охорони здоров'я в Україні має відбуватись із запозиченням передового європейського досвіду технологій і новацій «e-Health». У перспективі це дозволить інтегрувати вітчизняну систему охорони здоров'я у єдиний європейський медичний простір, а отже, належно забезпечити право кожного на охорону здоров'я.

Список використаних джерел

1. Козаченко Ю.А. Адміністративно-правове регулювання забезпечення прав пацієнта в Україні. Автореф. дис. канд. юрид. наук: спец.12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. – Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого. Харків, 2016. 20 с.
2. Фурашев В. М. Сутність та визначення поняття «електронне урядування» / В. М. Фурашев // Правова інформатика. 2012. № 3 (35). С.46-49
3. Єганов В. В. Проблеми та перспективи впровадження системи електронного урядування в Україні / В. В. Єганов // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/doc/1/05.pdf>
4. Фірсова О.Д. Геопросторовий аналіз у сфері охорони здоров'я: оцінка доступності первинної медичної допомоги // Збірник наукових праць НАДУ. 2015. № 2. С. 52-64
5. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України: Підручник / За заг. ред. С.Г.Стеценка. К.: Всеукраїнська асоціація видавців „Правова єдність”, 2008. 507 с.
6. Про затвердження нормативних документів щодо застосування телемедицини у сфері охорони здоров'я: Наказ МОЗ України від 19.10.2015 р. № 681 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1400-15> (Nakaz MOZ Ukrainy vid 19.10.2015 r. № 681 «Pro zatverdzhennia normatyvnykh dokumentiv shchodo zastosuvannia telemedytsyny u sferi okhorony zdorov'ia» [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1400-15>).
7. Буздуган Я.М. Правові та організаційні основи фінансового забезпечення охорони здоров'я в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Я.М. Буздуган. — К., 2009. — 20 с.
8. Стеценко В.Ю. Платні медичні послуги у контексті конституційно визначеної безоплатності медичної допомоги // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2009. №9. С. 37-45
9. Дані офіційного сайту Міністерства охорони здоров'я України. – Режим доступу: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/pre_20160715_a.html
10. Стеценко С. Г. Лекція професора С. Стеценка: Вступ до курсу “Медичне право України” / С. Г. Стеценко // Право України. 2011. № 11–12. С. 120–131.

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЙНА КУЛЬТУРА»

Новицька Н.Б.

(доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри цивільного права та процесу Університету ДФС України)

Анотація. У статті висвітлюються окремі питання щодо ролі інформаційної культури в формуванні моральних засад інформаційного суспільства в Україні.

Ключові слова: інформаційна культура, суспільна мораль, комп'ютерні інформаційні технології, інформаційне суспільство.

Аннотация. В статье освещаются отдельные вопросы о роли информационной культуры в формировании нравственных основ информационного общества в Украине.

Ключевые слова: информационная культура, общественная мораль, компьютерные информационные технологии, информационное общество.

Annotation. The article highlights some issues regarding the role of information culture in shaping the moral foundations of information society in Ukraine.

Keywords: information culture, public morals, computer information technology, information society.

З другої половини ХХ століття людство перебуває на шляху здійснення соціотехнічної революції, результатом якої є формування нового типу суспільного устрою – інформаційного суспільства. Це час, що характеризується значним ростом об'ємів інформаційних потоків, як в економіці, управлінні, науці, соціальній сфері так і в інших сферах життя. Відбувається зміна способів виробництва, світогляду людей, міждержавних відносин. Інформаційні технології, що з кожним днем набувають все ширшого застосування, кардинально змінюють повсякденне життя людей. Усвідомлення природи цих змін – необхідна передумова для розв'язання практично любого прикладного завдання. Держава набуває в інформаційному суспільстві нових рис, нового значення.

Метою даної статті є саме висвітлення тих змін, які формують нові відносини в суспільстві, та показати важливість формування інформаційної культури в нашій державі як складової моральних засад суспільства. Людство вже підійшло до тієї межі свого розвитку, коли основною цінністю стає інформація, і формування інформаційної культури громадянина інформаційного суспільства є одним із провідних завдань сьогодення.

Різні вчені по різному називають даний етап розвитку суспільства: інформаційне, кібернетичне, глобальне інформаційне суспільство. Як і будь-яке нове соціальне явище інформаційне суспільство потребує як наукового обґрунтування та дослідження, так і вивчення впливу нових, притаманних йому явищ на суспільну мораль. Саме перспективність використання у майбутньому спеціалістами можливостей комп'ютерних інформаційних систем, можливість спілкування в “он-лайн” режимі, використання автоматизованих пошукових та довідкових правових систем та електронних баз даних правової інформації викликає необхідність дослідження інформаційної культури як складової суспільної моралі в інформаційному суспільстві.

Серед вітчизняних досліджень необхідно відзначити праці В.В. Костицького, Р.А. Калюжного, М.Я. Швеця, П. Рабиновича, І.О. Хрімлі, В. Семіколенова.

У 1993 році, на засіданні Комісії Європейського Союзу, було дане визначення інформаційного суспільства як суспільства, в якому діяльність людей ґрунтується на використанні послуг, наданих за допомогою інформаційних технологій і технологій зв'язку”[1]. Починаючи з 1994 року Європейське співтовариство поставило на перший план завдання побудови інформаційного суспільства. Був складений план дій, який визначив основні питання стратегії руху Європи до інформаційного суспільства.

З кожним днем все більша кількість людей стає учасниками різноманітних інформаційно зорієнтованих типів робіт. Наукові та технічні працівники збирають та створюють інформацію, правники аналізують та забезпечують нормальне державне функціонування, менеджери та спеціалісти обробляють її, викладачі та працівники комунікаційної сфери – поширюють. Цей процес – інформатизація – не залишає поза увагою жодної з сфер соціальної діяльності: від повсякденного життя до міжнародних відносин, від сфери розваг до виробничих відносин.

Інформаційні технології несуть зміни не тільки у внутрішню політику самих різних за рівнем розвитку країн світу, але і у відносини між людьми. Змінюється сам формат відносин, мало того він зміщується в інформаційну сферу переходячи в мережу Інтернет. Отже теоретичне осмислення суспільної моралі сучасного соціуму без врахування ролі нових інформаційних технологій стає просто неможливим. Саме інформаційні технології являються тією ланкою, що забезпечує взаємозв'язок між людьми, різними соціальними групами, між громадянським суспільством та владою, включаючи сферу підготовки та поширення інформації. Інформаційне суспільство, як і будь-яке інше суспільство потребує соціального скерування, зокрема на рівні державного управління.

Входження суспільства до нового строю тягне за собою і зміну світогляду. Життя людей стає більш динамічним. Комп'ютеризація науки, економіки, побуту дала можливість значно прискорити обмін інформацією, що в свою чергу, дає значний поштовх до розвитку всього суспільства. Кожний державний суспільний лад мав свої особливості, свої цінності, які визначаються, перш за все матеріальними та духовними потребами людини.

Кожному етапу розвитку людства притаманні його особливі властивості, які вливаються у загальні норми поведінки, взаємовідносин та цінностей. Формуються певні критерії оцінки того чи іншого явища.

Одна з характерних рис сучасного періоду розвитку суспільства полягає в тому, що оточуючий нас світ дуже стрімко змінюється. При цьому масштаби змін, що відбуваються практично у всіх сферах життєдіяльності суспільства, настільки значні, що можна цілком обгрунтовано говорити про виникнення нової глобальної проблеми розвитку цивілізації - проблеми моральності людини у суспільстві, що змінюється. Виникає доволі гостра проблема вибору моральних пріоритетів щодо оцінки людиною одержаної інформації.

В інформаційному суспільстві істотно підвищуються вимоги до рівня підготовки всіх його учасників. Виникає соціальна потреба у подоланні протиріч між інтересами особистості та суспільства, а моральна норма виступає як суспільна реакція на цю соціальну потребу. Ми підійшли до необхідності формування нового світогляду, до того, що необхідно переосмислити деякі цінності. Тобто формується новий світогляд, нова культура. А в інформаційному суспільстві відповідно формується інформаційна культура.

У світі, що глобалізується, економічний тиск усуває всі культурні відмінності, застосовуючи уніфікацію у всьому. Про це, зокрема, йдеться у доповіді Міжнародної комісії з освіти для XXI століття, де говориться, що «практично монопольне володіння засобами виробництва інформації в сфері культури і розповсюдження культурної продукції, що призначається для все більш широкій аудиторії, являється міцним фактором ерозії культурної самобутності. Не дивлячись на те, що подібна хибна «всесвітня культура», являється монотонною і дуже часто бідною за змістом, вона, тим не менш, впроваджує у свідомість людей певні норми, котрі можуть, у багатьох випадках, привести до почуття депресії або забування власної самобутності»[2].

Глобалізація суспільних процесів у інформаційному суспільстві, коли основним ресурсом стає інформація, заставляють людство задуматися про традиційні цінності, моральні норми та етичні ідеали та визначити їх ролі. Не можемо не погодитися з думкою Семиколенова В.М., що бурхливий розвиток інформаційних технологій, конвергенція комп'ютерних систем, комунікацій різних видів, комерціалізація ЗМІ та масової культури призводять до необхідності перегляду уявлення про роль інформаційної системи в суспільстві, її вплив на мораль та моральність[3]. Не зайвим буде повторитися ще раз, що основне протиріччя інформаційного суспільства полягає між великими технічними можливостями людини і рівнем культури їх використання. На сучасному етапі вплив інформації на людину, трансляція під виглядом інформації певної системи цінностей, інформаційні війни певним чином руйнують моральні норми та негативно впливають на процеси саморегуляції суспільства і людини. Сьогодні у сучасній культурі намітилася тенденція втрати тієї ціннісної основи навколо якої повинно структуруватися духовне життя людини. Можливості інформаційного впливу на суспільство та людину при слабких етичних нормах, що не обмежене практично нічим, може мати надзвичайно негативні наслідки. Зміни що відбуваються в інформаційному суспільстві позначаються не тільки на суспільній, але й на індивідуальній моралі. Інформаційне суспільство має прагнути у своєму розвитку того ідеалу гармонійного суспільства, що визначається природним моральним законом. Виходячи з викладеного вище, можемо з цілковитою впевненістю стверджувати, що виникає потреба у формуванні нової інформаційної культури, яка б дала змогу будувати моральне інформаційне суспільство.

В останні роки поряд з поняттям “інформаційна культура” часто використовуються такі поняття, як “комп’ютерна грамотність”, “інформаційна культура користувача персонального комп’ютера”, “інформаційна культура фахівця”.

Слід зазначити, що зміст поняття “інформаційна культура” набагато ширший, ніж інші зазначені поняття, воно точніше відображає взаємодію окремої особистості з навколишнім інформаційним середовищем й інформаційним простором. Він полягає у наявності у людини сучасного суспільства виробленої звички одержувати знання з використанням можливостей сучасних комп’ютерних технологій точно так само, як ми сьогодні одержуємо через книги. Це поняття включає в себе не тільки вміння правильно працювати на комп’ютерах, в Інтернеті, в корпоративних мережах, але і всі інші сторони багатогранного поняття культура, адаптованого до інформаційного суспільства, тобто знаннями і вміннями в області інформаційних технологій, а також бути знайомим з юридичними і етичними нормами у цій сфері.

Узагальнивши наукові погляди різних вчених можемо говорити про різні підходи до визначення сутності поняття «інформаційна культура»: 1) якісна оцінка за певними критеріями (умовами) рівня функціонування структурних одиниць суспільства (окремих індивідів, підрозділів та конкретної соціальної системи в цілому, як сфери суспільних відносин) щодо скеровування технологічного забезпечення отримання, передачі, зберігання і використання інформації щодо досягнення узгоджених і визначених нормативно у суспільстві цілей, завдань, інтересів, потреб [4; 10; 11]; 2) сукупність знань, умінь і навичок пошуку, відбору, аналізу інформації, тобто все те, що відноситься до інформаційної діяльності, спрямованої на задоволення інформаційних потреб – інформаційний підхід [5]; 3) спосіб життєдіяльності людини в інформаційному суспільстві, складова процесу формування культури людства, невід’ємна складова загальної культури особистості; галузь культури, пов’язана з функціонуванням інформації в суспільстві та формуванням інформаційних якостей особистості; включається у загальнолюдську культуру і є її інформаційною складовою; гармонізує внутрішній світ особистості під час освоєння соціально необхідної інформації – культурологічний підхід; 4) методика, методологія та світогляд суспільства епохи інформатизації, так як знання про інформаційні закони, засоби взаємодії з інформацією стають основою, методологією епохи інформаційного суспільства – інформаціологічний підхід [6].

Формування інформаційної культури - це процес внаслідок якого формуються інформаційні компетенції фахівців, тобто знання вміння та навички, що дозволяють орієнтуватися в інформаційному просторі, приймати участь у його формуванні та сприяти розвитку інформаційних комунікацій. До інформаційних компетенцій фахівців, як складових інформаційної культури відноситься: потреба в інформації, вміння знаходити інформацію, здатність критично оцінювати знайдену інформацію з точки зору її актуальності, надійності та всебічності, вміння ефективно використовувати інформацію в навчанні, праці, в будь-якій діяльності, вміння створювати якісний власний конкурентноспроможний, необхідний іншим інформаційний продукт.

На рівні законодавства, як публічно-правову категорію, термін «інформаційна культура» було введено в Концепції Національної програми інформатизації, де під інформаційною культурою розуміли комп’ютерну грамотність людини [7]. У грудні 2001 року Указом Президента України було введено в дію рішення Ради національної безпеки і оборони України „Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України” [8]. П. 9 цього Указу МОН України було доручено розробити заходи щодо введення у вищих навчальних закладах навчальної дисципліни „Інформаційна культура”, проте дане рішення залишилося декларативним.

В умовах формування інформаційного суспільства інформаційна культура стає його невід’ємною складовою, необхідною умовою для успішної діяльності у будь-якій сфері. Інформаційна культура є складною багаторівневою системою, яка складається з: інформаційної культури особи; – корпоративної інформаційної культури (різних

соціальних організацій); – інформаційної культури суспільства; – інформаційної культури держави (інформаційної культури управлінської діяльності); – глобальної інформаційної культури.

Інформаційна культура особи – сукупність інформаційного світогляду і системи знань та вмінь, що забезпечують цілеспрямовану самостійну діяльність з оптимального задоволення індивідуальних інформаційних потреб через використання як традиційних, так і нових інформаційних технологій.

Інформаційна культура суспільства – здатність суспільства швидко сприймати та використовувати для забезпечення своєї життєдіяльності нові знання, технології, технічні засоби та інформаційні ресурси. Рівень розвитку цієї культури може служити важливим показником рівня розвитку самого суспільства в інформаційну епоху.

Корпоративна інформаційна культура – складова загальної корпоративної культури, що визначає якість обміну інформацією та знаннями в організації та лежить в основі побудови системи управління знаннями в корпорації.

Інформаційна культура держави (інформаційна культура управлінської діяльності) – система базових компонентів культури суспільства пов'язаних з інформатизацією управлінської діяльності, що включає культуру правил організації подання, сприймання та використання інформації, культуру правил суспільних відносин із використанням мережі Інтернет та культуру суспільних правовідносин із застосуванням інформаційних технологій.

Сьогодні є всі підстави говорити про формування нової інформаційної культури, яка повинна стати елементом загальної культури конкретної людини та людства в цілому. У зв'язку з цим інформаційна культура в нових формах її передачі можна розуміти, як систему з наступних базових компонентів: – загальна культура правил організації подання інформації; – культура правил сприймання та користування інформацією; – культура використання комп'ютерної техніки; – культура правил суспільних відносин щодо використання інформаційних технологій, в тому числі мережі Інтернет; – культура суспільних правовідносин з використанням нових інформаційних технологій.

Інформаційна культура виконує ряд функцій: – світоглядну (формує уявлення про глобальний інформаційний простір); – гуманістичну (передбачає охорону й захист законних прав та інтересів громадян, а також державно-конституційного ладу України); – комунікативно-поведінкову (закладає та формує основи інформаційного спілкування між людьми незалежно від державних кордонів); – навчально-пізнавальна (формує нові знання людини, через можливість швидкого доступу до існуючих інформаційних ресурсів); – виховну (формує певні стереотипи поведінки людини через спрямований інформаційний вплив); – режимну (встановлює норми певного режиму створення, збирання, зберігання, поширення та захисту інформації); – творчу (формує ідеал здобуття нових знань, умінь та цінностей) [4; 10].

Сучасна людина повинна розуміти важливість інформації і задачі збереження, систематизації та передачі інформації, розуміти особливу роль інформаційної культури у розв'язанні цих задач.

На нашу думку, щоб бути стабільним, суспільство потребує метастабільності, збереження загальної структури цінностей, які воно повинне мати для самовідтворення.

Цілком очевидно, що в Україні відбувається інтенсивна інформатизація більшості сфер людського життя та діяльності, а це є запорукою того, що новітні інформаційні технології невдовзі стануть визначальними чинниками соціально-економічного та інтелектуально-духовного розвитку українського соціуму. Держава не може бути осторонь цих процесів, адже головна роль держави – відстоювати суспільний інтерес. На наш погляд, виконання цього завдання має здійснюватися комплексно. Виконання лише технічних завдань не дозволить досягти в нашій державі гармонійного розвитку інформаційного суспільства. Не можемо не підтримати думку В.В. Костицького, що науково-технічний прогрес перетворює кожного індивідуума на суб'єкт світового

спілкування, умовою якого стає дотримання етичних стандартів та моральних норм, без яких світ може перетворитися у всезагальний хаос, війну всіх проти всіх[9].

Інформаційне суспільство вимагає зміни пріоритетних орієнтирів з особистих на загальнолюдські та формування на цій основі нової інформаційної культури. Ми вважаємо, що держава в умовах формування інформаційного суспільства повинна реалізовувати комплексну державну політику в інформаційній сфері. Метою якої є формування єдиної комплексної громадсько-державної системи забезпечення захисту моральних засад і утвердження мотивації українського суспільства на здоровий спосіб життя, недопущення в електронних та інших засобах масової інформації поширення продукції, що негативно впливає на суспільну мораль.

Список використаних джерел

1. Європа на шляху до інформаційного суспільства: матеріали європейської Комісії 1994 – 1995pp./ Укладачі В.Павлович, А Цвігну. К.: ДКЗІ, 2000р.
2. Делор Жан. Сокрытое сокровище / Ж. Делор. – UNESCO, 1996. – 53 с.
3. Семиколенов В.М. Мораль в інформаційному суспільстві : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філософ. наук : спец. 09.00.04 – філософська антропологія, філософія культури / ВМ Семиколенов. - Сімферополь, 2006. - 20 с.
4. Новицька Н.Б. Організаційно-правові аспекти інформаційної культури в управлінській діяльності дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 „ адміністративне право і процес, фінансове право, інформаційне право” / Н.Б, Новицька. - Ірпінь, 2007. - 205 с.
5. Цимбалюк В.С. Інформаційна культура: [навчальний посібник] / В.С. Цимбалюк, Н.Б. Новицька, Яцишин Ю.В. [за заг. ред. М.Я. Швеця, Р.А. Калужного]. – Ірпінь, Національний університет ДПС України, 2007. – 254с.
6. Беляков К.І. Інформатизація в Україні : проблеми організаційного, правового та наукового забезпечення : [монографія] / К.І. Беляков. – К.: КВІЦ, 2008. – 576 с.
7. Про Національну програму інформатизації [Текст]: [Закон України офіц. текст: станом на 14 липня 2012 року] – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>
8. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 31 жовтня 2001 року «Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України» [Текст]: [Указ Президента офіц. текст: станом на 13 грудня 2003 року] – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1193/2001>.
9. Костицький В.В. Захист суспільної моралі як функція демократичної держави в умовах формування глобального громадянського суспільства / В.В. Костицький // Наукові праці МАУП, 2012, вип. 1(32), с. 170–182.
10. Новицька Н.Б. Критерії становлення і формування інформаційної культури в Україні / Н.Б. Новицька // Науковий вісник НА ДПС України. – № 5 (27) 2004. – С. 226-231.
11. Новицька Н.Б. Інформаційна культура в управлінській діяльності / Н.Б. Новицька // Науковий вісник НАДПС України. – 2005, – № 3 (30). – С. 187-192

УДК 347.9

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ПОПЕРЕДНЬОГО ДОГОВОРУ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ НЕРУХОМОГО МАЙНА

Обривкіна О.М.

*(кандидат педагогічних наук, доцент кафедри цивільного права та процесу
Університету ДФС України)*

Рачунь Д.В.

(магістр Навчально-наукового інституту права Університету ДФС України)

Анотація: в даній статті аналізуються проблеми використання попереднього договору, наслідки неправильного використання цього договору, умови використання.

Ключові слова: основний договір, попередній договір, об'єкт, угода, заборона, зобов'язання.

Аннотация: в данной статье анализируются проблемы использования предварительного договора, последствия неправильного использования этого договора, условия использования

Ключевые слова: основной договор, предварительный договор, объект, соглашение, запрет, обязательства.